

Art i religió a l'antic Egipte (I).

Docent: Núria Castellano i Solé / Isabel García Trócoli

Curs 2024-25: UNED Sènior Sant Boi

Hores lectives: 30

Dia i hora: Dijous de 18 a 20 h.

Idioma: Català

Calendari:

setembre: 26

octubre: 3, 10, 17, 24, 31

novembre: 7, 14, 21, 28

desembre: 5, 12, 19

gener: 9, 16

Introducció

Aquest curs es presenta com una activitat transversal en la qual farem un recorregut per alguns dels principals monuments de l'antic Egipte des d'una perspectiva pluridisciplinària: d'una banda, ens centrarem en el vessant artístic, de l'altra, intentarem comprendre aquestes obres d'art tenint en compte les creences religioses dels antics egipcis.

Partim de la idea de la comprensió i del gaudi del patrimoni històric i artístic analitzant les fonts disponibles, siguin primàries o secundàries. La conservació extraordinària del patrimoni arquitectònic, arqueològic i documental egipci permet posar en relació les obres amb les mentalitats. La característica principal de les dades conservades fa que el món religiós i el funerari prevalgui per sobre de la documentació del món civil, de la mateixa manera que les obres referides al faraó i a les elits predominen per sobre dels objectes

d'art relatius a la vida quotidiana del poble.

Emmarcarem les obres en el moment històric en què es van crear, en aquest cas des de la prehistòria, el predinàstic, l'època tinita, el regne antic, el regne mitjà i la dinastia XVIII, fent especial èmfasi en la mirada femenina, per tal d'incorporar la perspectiva de gènere i conèixer algunes de les dones que van deixar empremta a la cultura egípcia.

Part de la informació documental i gràfica es basa en l'experiència directa de treball arqueològic al jaciment d'Oxirrinc (Egipte).

Objectius

- Reflexionar sobre la necessitat de connexió amb el Més Enllà de les societats humanes, siguin de qualsevol època històrica.
- Profunditzar en les creènces egípcies sobre l'origen del món conegut, sobre el paper dels déus i el Més Enllà, i la seva necessitat d'adequar el procés dels vius al món invisible.
- Conèixer l'expressió artística dels antics egipcis, en qualsevol de les seves varietats: pintura, escultura, ceràmica, arquitectura i diverses artesanies.
- Ser conscients de la necessitat de comunicació i representació artística de l'ésser humà.
- Saber identificar les diferents etapes de la història egípcia i les seves representacions artístiques més senyalades.
- Debatre sobre les diferents qüestions tractades a les classes.

Programa

Les lliçons que inclou el curs són 15, cada lliçó es desenvoluparà en dues hores, per tal de completar les 30 hores lectives.

1. Conceptes bàsics d'art i religió: en què creien els egipcis i com ho representaven?
2. L'origen del món: les cosmogonies.
3. Les primeres divinitats: art i religió al període predinàstic.

4. El panteó egipci i la representació escultòrica.
5. Osiris i Set: Caïm i Abel a l'egípcia.
6. Els temples i la geografia divina.
7. Les piràmides, símbol solar i funerari (I).
8. Les piràmides, símbol solar i funerari (II).
9. La momificació: perdurar per a l'eternitat.
10. La preparació per al més enllà: l'aixovar de Hetepheres.
11. Literatura egípcia: ficció o mitologia?
12. Les festivitats de Karnak i Luxor: la Bella Festa de la Vall i el festival d'Opet.
13. La simbologia en les joies: amulets i minerals.
14. Els llibres funeraris de les tombes de la Vall dels Reis.
15. Akhenaton: el primer monoteisme de la història?

Metodologia

Durant les lliçons, una vegada exposat el tema, s'estimularà la reflexió comparativa entre els aspectes que ens uneixen i que ens separen de l'antiga societat egípcia, cosa que ens ajudarà a la comprensió de les respectives cosmovisions, però també a la presa de consciència de la unitat del gènere humà més enllà de les èpoques i cultures.

Complementarem l'exposició amb petits vídeos divulgatius i una presentació de diapositives. Es facilitarà el treball personal i l'ampliació de coneixements més enllà de la lliçó dins l'aula amb una selecció de textos, webs, vídeos i bibliografia que seran enviats en un document telemàtic.

Es realitzarà una avaluació continuada, amb control d'assistència i tenint molt en compte l'actitud d'aprenentatge i la participació activa en les lliçons.

Bibliografia

ASSMANN, J., *Egipto. Historia de un sentido*. Madrid: Abada Editores, 2005.

AUFDERHEIDE, A.C., *The scientific study of mummies*. Cambridge University Press, 2003.

BARD, K., *Introducción a la arqueología del antiguo Egipto*, ed. Almuzara, 2023.

CASTEL, E. *Diccionario de mitología egipcia*. Madrid: Aldebarán Ediciones S.L., 1995.

CASTEL, E. *Signos y símbolos de lo sagrado*. Madrid: Aldebarán Ediciones S.L., 1999.

DD. AA., *Los tesoros del Museo Egipcio*. Barcelona: Ed. Folio, 2000.

ESTRADA, F., *Entender y amar el arte egipcio*. Tiempo de Historia, Barcelona: Ed. Crítica, 2012.

HORNUNG, E., *El uno y los múltiples. Concepciones egipcias de la divinidad*. Madrid: Ed. Trotta, 1999.

IKRAM, S., *Muerte y enterramiento en el antiguo Egipto*, Ed. Nun. 2022.

KEMP, B. J., *El Antiguo Egipto anatomía de una civilización*. Barcelona: Ed. Crítica, 1992.

LÓPEZ, J. *Cuentos y fábulas del antiguo Egipto*. Madrid: Trotta, publicaciones de la Universidad de Barcelona (Pliegos de Oriente, 9), 2005.

NAUNTON, C. *Cuaderno de notas de los egiptólogos*. Barcelona: Blume, 2020.

PARRA, J.M. *La historia empieza en Egipto. Eso ya existía en tiempos de los faraones*. Barcelona: Ed. Crítica, 2011.

PARSONS, P. *La ciudad del pez elefante: la vida de los griegos en el antiguo Egipto*. Barcelona: Debate, 2009.

QUIRKE, S. *La religión del antiguo Egipto*. Madrid: Ed. Oberon, 2003.

REDFORD, D.B., *Hablan los dioses. Diccionario de la religión egipcia*. Barcelona: Ed. Crítica, 2003.

ROBBINS, G. *Las mujeres en el antiguo Egipto*. Madrid: Akal, 1996.

TEFNIN, R. "Éléments pour une sémiologie de l'image égyptienne". CdÉ 66 (1991): 60-88.

WILKINSON, R. H., *Los Templos del Antiguo Egipto*. Barcelona: Destino, 2002.

WILKINSON, R.H., *Como leer el arte egipcio*. Barcelona: Ed. Crítica, 2004.